

IZRAELITA
TANÜGYI ÉRTESITŐ.

Felelős szerkesztő SZÁNTÓ ELEÁZÁR.

Megjelen havonként egyszer. — Kiadja az „Orsz. magy. izr. tanító-egyesület”. — Előfizetési ár: Nem tagok számára egész évre 2 ft. — Az egyesület tagjainak díjmentesen jár. — Az előfizetési pénzek és tagsági díjak Ózer Zsigmond egyleti pénztárhoz Klauzál-utca 4. szám küldendők. — Szerkesztői iroda: Sip-utca 12. sz.

A közgyűlés.

I.

A zsidó tanítók dicsőségének fényes napjai felhasadtak. Buzgó részvét, rendkívül érdekes viták váltják fel egymást: zsidó ész és zsidó szellem nyilvánul párosulva a legtisztább, a legönzetlenebb hazafiságtól áthatott minden előadásban, minden hozzászólásban.

Ki ezen előadásokat úgy, mint a hozzászólásokat figyelemmel hallgatja, bírálja, azon tiszta meggyőződésre ébred, hogy itt z s i d ó - m a g y a r tanférfiak tanácskoznak.

Szívből fakadó szeretet, törhetetlen ragaszkodás a felekezet és igazi odaadás, ugyszólván önfeláldozással határos hűség a nemzet, a forrón szeretett magyar nemzet iránt.

A közgyűlés első napja az új aera legfényesebb napja volt Nézzük csak röviden a lefolyását

Zsufolásig megtelt terem, örömtől sugárzó arcok, a régi gárda emberei komolysága vetélykedik a fiatalabb generáció mosolyával, reményével, — előbbiek érzik, hogy jó lélekkel bizhatják az eddigi vívmányokat a harczban mindinkább edződő karokra, — utóbbiak csüggedetlenül tekintenek a jövőbe, hiszen ők az egyesület virágai, övéké a jövő és a jövővel mindaz, miért annyi év óta folyt a harcz, annyi erő és szent akarat párosult. A délelőtti órákban az egyesület által kiadott olvasókönyvek kérdése hódította meg a napirendet, a szíveket Szép, rendkívüli érdekes vita fejlődött a tehetséges előadó és a mély tudományu dr. Kármán egyetemi tanár úr között És noha egyik is, másik is kissé éles fegyverekkel szállt síkra meggyőződése védelmére, a hallgató azt a benyomást nyerte, hogy hatalmas két ellenfél áll itt egymással szemben, kik mindegyike átérti, átérzi tárgyát, kik nem engednek egy hajszálnyit sem abból, a mit a szív szeretetének szent érzelmei sugálnak, a mit egyszer jónak megismertek. Kár ugyan, hogy itt-ott a szenvedély is kitört; de

egészben a vita oly fontos, oly magas színvonalon álló, oly rendkívüli érdekes volt, hogy ehhez fogható vitát tanítók körében eddig még nem hallottunk.

De más tekintetben is különbözik a most folyó közgyűlés az előbbeni években tartott közgyűlésektől. Az előbbeni években a fővárosi zsidó hitközség teljesen távol tartotta magát, most Tenczer Pál, a tanítók testi-lelki barátja üdvözölte a tanítókat a hitközség nevében. Azután soha annyi tanító a vidékről még nem volt jelen. Némelyek a megváltozott forgalmi viszonyoknak tulajdonítják e fényes sikert. Mi ezt az öröndetes körülményt a megváltozott viszonyoknak tudjuk be.

A hazai zsidó tanítóság sokat tanult, előre haladt, a közönyösség vastag jege meg van törve, magasan leng a zászló, napról-napra újabb-újabb harcosok sorakoznak alája. Igen, az érdekeltség növekedik, a részvét fokozódik egyesületünk gyarapodása és teljes felvirágzásának aranykora beállt.

A délutáni órákban — mint várható volt, a hitoktatás kérdése került szőnyegre. Hallottunk oly elveket, oly eszméket megpendíteni, melyek a fényben tündöklő végeztelt varázsolják lelkünk szemei elé. Ezen elvek, ezen eszmék győzni, élni fognak; mert az eszmék világában nincs megállapodás, az eszmék halbatatlanok, miként maga az Isten. ki bennünket tovább is vezéreljen.

Ezek után nézzük a közgyűlés első napját.

Elnök Szántó Eleázár;

jegyző: Morgenstern Jakab.

Elnök megnyitván a gyűlést, körülbelül ezeket mondja: Az egyesületi élet hitfelekezetünk kötelékében nem ujjelenség, nem is az ujkor szüleménye. Felekezetünk kebelében századok óta a legkülönbözőbb egyesületek szőtték ama ezer és ezer szálakat, melyek a testvéri együttlélet a legszorosabbban összefűzték. Tagadhatatlan tények tehát, hogy fajunknak szenvedésekben oly gazdag történetében az egyesüléseknek nem csekély részük volt népünknek a végelenyészéstől, az elpusztulástól való megmentésében. Így tehát nem modern áramlatnak, nem utánzási viszketegségnek hódoltak azok, kik 23 évvel ezelőtt egyesületünket megalkották; hanem vallásunk és népünk szellemében cselekedtek azok, kik a népiskola szervezése után azonnal egyesületről gondoskodtak, hogy testvéri szeretet, egyetértést és kölcsönös segélyezést teremtsenek azoknak s azok családjai számára, kik a népnevelésnek, a tanügynek szentelték életüket.

Egyesületünk sok vajadás s csak nehéz küzdelmek után bírt ugyan meggyökeresedni, de meggyökeresedett, és további pártolás mellett legszébb reményekre jogosít, sőt ha a hazai zsidó tanítók összesége körülötte csoportosul, úgy övé az érdem, hogy nemcsak országos intézményt létesített, mely anyagilag segélyezni fog széles körökben, hanem a hazai paedagogiai irodalom fejlesztéséhez is hozzájárul.

Az iskolai irodalom terén való működésünk eddig is a legilletékesebb körökben legnemzetibbnek ismertetett el. Ily irányu volt eddigi

munkálkodásunk és e munkálkodásnak megfelelő ma beterjesztett munkaprogramunk is, mely szintén két főirányt tart szem előtt: a pedagógiai irodalmi és a segélyezést.

Mind a két csoport megvitatásánál azonban szükséges, hogy az ügy szentsége lebegjen szemünk előtt; óvjuk meg objectivitásunkat. Egy szóval, soha a személy, de mindig az ügy legyen jelszavunk és akkor az egyesület gyarapodni fog. A beszéd további folyamában forrón üdvözölte az oly szép számmal megjelent vendégeket és egyesületi tagokat, mely után a gyűlést megnyitottnak nyilvánította.

A jegyzőkönyv hitelesítésére kiküldetik Buxbaum Henrik, pozsonyi, és Klein Salamon, szegedi tanítók.

A pénztár megvizsgálására Szép Lipót, veszprémi, Steinhart Márk, makói és Lévai Izor bács-topolyai tanítók küldetnek ki.

A szólásra jelentkezők feljegyzésével Bányai Jakab, n.-becskereki tanító bizatik meg. Deutsch Henrik 70-ik születése napja alkalmából küldöttség menesztetik, hogy az ünnepelt férfiut az ország zsidó tanítói nevében üdvözölje. E küldöttségbe a következő tagok választattak: Szontagh Jenő, szolnoki tanító mint vezető, Vilheim József (Udvard), Herzfeld Jakab (Tata), Gömöri Ármin (Kaposvár) Révai Miksa (Budapest) és Erdélyi Lipót (Nyitra).

A különféle bizottságok megválasztása után az elnök, Tencer Pál urnak engedi át a szót, ki lelkes, szivből fakadt szavakban üdvözölte a hazai zsidó tanítóságot a fővárosi zsidó hitközség nevében, melytől erre különös megbízatást nyert. Jól mondta a tanítók eme régi, őszinte barátja, miszerint azon körülmény, hogy a zsidó hitközségek előljárósága őt bizta meg avval, hogy a tanítóságot üdvözölje, őt, ki évek hosszú során át ott volt mindenütt, hol a tanítók anyagi, szellemi és erkölcsi érdekei forogtak kérdésben, mondjuk ezen körülmény mutatja azon szellemet, mely a fővárosi zsidó hitközségi előljáróságnak kebelét átlengi, mutatja azon rokonérzetet, melylyel a tanítók iránt viseltetik; de kétségtelenné teszi azt is, hogy a zsidó hitközségi népiskolát, mint a hitfelekezet legrágább kincsét gondozza és ennek érdekeit sziven viseli. A szünni nem akaró éljenzések közt elhangzott szép beszéd igen jó benyomást gyakorolt úgy a fővárosi, mint a vidéki tanítókra.

Napirendre térve Morgenstern Jakab, egyesületi titkár felolvassa az egyesületnek a lefolyt háromévi működéséről szóló jelentését, melyet egész terjedelemben közlünk.

Jelentés

az „orsz. magyar izr. tanító-egyesület“ közp. választmányának és elnökségének három évi működéséről.

Tisztelt közgyűlés!

A három évi cyclus, melynek tartamára egyesületünk ügyeinek vezetését átvettük, immár vége felé jár és csak néhány perc áll rendelkezésünkre, hogy 3 évi működésünk eredményének mérlegét bemutattva, a tisztséget, melyet a tisztelt közgyűlés bizalmából nyertünk, ugyanannak kezébe visszahelyezzük. Távol legyen tőlünk, hogy e néhány percet arra akarnók felhasználni, hogy fennhéjázó szavakkal tetszős szint igyekezzünk jelentésünknek kölcsönözni és ez által a tiszt személyzet és választmány részére az elismerést mintegy igényelnők, sőt az látszik előttünk helyesnek, hogy ez ünnepélyes alkalomkor csendes öntudattal lépünk a tisztelt közgyűlés színe elé, numericus érvekben és kendőzetlen szavakban számot adandók három évi sáfarkodásunkról.

Egyesületünk 1886-ban új stadiumba lépett. A vidéki körök mű-

ködését részletesen meghatározó alapszabályaink, valamint az özvegyi segélynek 200 frtra való emelése megtették hatásukat. Tanítóink mindinkább sorakoznak hozzánk és válllvetve munkálkodnak közös céljaink elérésére. A számban felszaporodott harczosok vezetése nemcsak nagyobb tetterővel, hanem nagyobb felelősséggel is jár, különösen akkor, mikor az elérendő cél is magasabb és mikor a siker nem minden körülmények közt biztos.

Az elnökség és a központi választmány fontos feladatainak tudatában oda irányította munkálkodását, hogy az új viszonyokhoz mértén fejlessze az egyesületet erkölcsileg és anyagilag. A 28 ülésről szóló jegyzőkönyvek mindegyike tanuságot tesz komoly törekvéseiről. Ez ülésekre az utolsó közgyűlés határozata értelmében a vidéki választmányi tagok is hivatalosak voltak.

A központi vezetés belátta, hogy a 200 frtra emelt segély csak úgy lesz érvényben tartható, ha egyrészt a jövedelmet szaporítja, másrészt a kiadásokat okkal-móddal csökkenti, szòval, ha a bevételeket és kiadásokat kellő arányba hozza. Ez sikerült is. A jövedelmi források szaporítása céljából 2 könyvvel szaporította a kiadványok számát. A magyar nyelvűkönyvek kiadása még eddig nem sikerült ugyan, de kllátás van reá, hogy már a jövő tanév kezdetén meg fog jelenni egyelőre a második osztály számára szükséges nyelvgyakorló. Az V—VI. osztályu német olvasókönyv pedig már sajtó alatt van. Kiadványaink terjesztése céljából megtettünk mindent, a mit e tekintetben célszerűnek véltünk és ebbeli ténykedésünk sikerrel is járt, a mennyiben kiadványainkat számos tekintélyes iskolában behozták, hol eddig ismeretlenek voltak. Ennek volt köszönhető, hogy könyveink újabb meg újabb kiadásai sűrűbben követték egymást.

Zárszámadásaink szerint a kiadványok tiszta jövedelme 3820 frt 89 kr.

Egy másik jövedelmi forrásunkat a tagdíjak képezik. Erre nézve örvendetes haladást jelenthetünk, mert tagdíjak czimen befolyt 4694 frt, tehát 1410 frttal több, mint a megelőző időszakban. Azonkívül befolyt egyesületünk pénztárába adományok czimén 311 frt 28 kr.

Egy harmadik jövedelmi forrás a tartaléktőke 20090 frt értékpapirokban, mely átlag évenként 850 frtot és három év alatt 2547 frt 80 krt jövedelmezett. Ezen jövedelmi forrásaink együttvéve az utolsó 3 év lefolyása alatt 11373 frt 97 krt eredményeztek; tehát évenként mintegy 4000 frt, a mi a megelőző időszakra nézve évenkénti 4—500 frtnyi jövedelememelkedést jelent.

E 4—500 frtnyi jövedelememeléssel szemben a kiadások nem tartottak lépést, a mennyiben zárszámadásaink szerint összes kiadásaink nem 4—500 frttal, hanem 900 frttal növekedtek. Ennek következménye az, hogy vagyonunk az utolsó 3 évben nem ugyanazon arányban növekedett mint azelőtt. Akkor ugyanis vagyonszaporodás azimen kimutattunk 4807 frt 77 krt; most pedig 3781 frt 60 krt. E tételekben a folyó év ügykezelése nem szerepel, mivel könyveink csak minden polgári év végén záratnak le. Noha az utolsó időszakban, amint azt az alapszabályok 28. §-a követeli, az összes bevételek negyedrésztét csatolhattuk az alaptőkéhez, mégis összehasonlítva az utolsó időszak eredményét az előző trienium eredményével, azt kedvezőtlennek kell hogy mondjuk. E tünemény okát leginkább a segélyösszeg nagyságában találhatjuk, mert az előző trieniumban volt kiadásunk

özvegyi díjakban	500 frt,
most	1700

segélyezésekben

1724 frt 25 kr.

most

2355 frt.

Az „Értesítő“ költsége csak 36 frt 62 krral növekedett, minek oka abban lehet, hogy az egyes számok gyakran nagyobb terjedelmel jelentek meg.

A kezelés az utolsó három évben megdrágult és pedig évenként mintegy 200 frttal. Az egyesületi tagok felszaporodásával a munka is felszaporodott. A levelezési és egyéb költségek a központban, valamint a vidéki köröknél is megdrágították az ügykezelést.

Bendkívüli kiadások czimén előfordult az utolsó 3 évben 402 frt 08 kr. kiadás. Ebben bentfoglaltatnak még az 1886-ik évi közgyűlés költségei.

A bevételek és kiadások ilyképeni egybevetésénél önként merül fel az a kérdés: hogyan lehetne az előbbi évek eredményét ismét elérni. azaz évenként 1600 frtot a tartaléktőkéhez csatolni. Erre két mód kínálkozik: vagy a jövedelmet szaporítjuk, vagy a kiadásokat csökkentjük. Az elnökségnek és a központi választmánynak az a véleménye, hogy lehetséges volna nagyobb jövedelemre szert tenni; de csakis úgy, ha az egyesület összes tagjai vállvetve közreműködnének egyrészt a kiadványok terjesztésénél, másrészt pártoló tagok szerzésénél.

A vidéki körökről.

Az 1886-ik évi közgyűlés által módosított és felsőbb helyen 1888-dik évi január 17-én 67 szám alatt szentesítést nyert alapszabályaink lehetővé tették, hogy az egyesület országos jellegéhez képest majdnem az egész országra kiható működést kifejtсен. A vidéki fiókkörökre vonatkozó alapszabályi pontozatok értelmében 7 kör alakult zászlónk alatt; nevezetesen az alföldi kör Szolnok vidékében, a bács megyei kör Baja vidékében, a győrvidéki kör, a nyitra megyei kör, a trencsén megyei kör, a nógrád- és zólyom megyei kör és a pécsvidéki kör.

Ezen körök az évi közgyűléseiken történt paedagogiai, didaktikai és társadalmi kérdések szakavatott és higgadt megvitatása által mindennütt a zsidó tanítóság jó hírnevét emelték. Egyesületünk feladatainak megoldásához pedig mint lelkes szószólók nagyban hozzájárultak. Érdekes tanácskozmányaikról szóló részletes jelentések rendszeren hivatalos közlönyünkben tétettek közé. Jóllehet e körök száma még nem mondható teljesen kielégítőnek, mégis szép eredményt mutathat fel e néhány kör is, mert terjesztik egyesületünk eszméit: a magyar zsidó iskola emelését, és nagyban hozzájárulnak a tanítók társadalmi és anyagi helyzetének javításához.

Hogy tagjaink száma felszaporodott, kiadványaink pedig mindinkább tért hódítanak, szintén nagyrészen a vidéki körök érdeme.

A tagokról.

Három évvel ezelőtt volt az egyesületnek 352 rendes és 40 pártoló tagja, tehát összesen 392 fizető tagja. Jelenleg van 458 rendes és 42 pártoló tagja, összesen 500 tag.

E létszám mellett az átlagos évi jövedelem tagdíj czimén volna 2000 frt; kimutattunk azonban tényleg csak 1565 frtot befolyt tagdíjakban. A hiányzó összeg nagyrészen a hátralékokban keresendő. E hátralékok felszaporodása behatóbb tanácskozásunk tárgyát képezte.

A központi választmány a hátralékos tagdíjakra nézve az alapszabályok 9. §-át, mely a jogok elvesztéséről szól, úgy értelmezte, hogy a rendes tag az év végén csak akkor tekintetik rendes tagnak, ha hátraléka az évi járulék 4 frtnyi magasságát el nem éri. A ki pedig halasztási engedélyt nyert, az mindaddig, míg hátralékát ki nem egyenlítette,

a 7. §-ban körülírt kedvezményekben a d) pont kivételével, mely az özvegyi segélyről szól, nem élvezheti. Ha azonban a tagdíj lefizetésére nyert határidőt be nem tartja, akkor kilépettnek tekintetik.

Az utolsó 3 évben a tagdíjak be nem szolgáltatása miatt 58 tanító záratott ki az egyesület kötelékéből és 1883 óta 117.

197 tanító segélyezettett kisebb-nagyobb összeggel. Azonkívül segélyeztünk 9 özvegyet 200 frtjával.

Az utolsó 3 évben néhány hitközség lépett be egyesületünk kötelékébe, mint pártoló tag évi 5 frtnyi díjjal, nevezetesen az egri, lévai, mátyásfalvi, kapuvári, soproni, barcsi, topolyai, nyitrai, bajai és adai összesen 10 hitközség, a már előbb belépett 4 hitközséggel együtt, t. i. váci, losonci, n.-kanizsai és lévai, most már 14 pártolja az egyesületet. Vajha hazánk hitközségei e nemes példát minél számosabban követnék! Egyes fővárosi hitfeleink pártolják az egyesületet, már annak megalapítása óta és így közel 200 forintot szentelnek évenként az egyesület céljaira.

Szomorú kötelességet teljesítünk, midőn e helyen azon érdemes rendes, pártoló és tiszteletbeli tagokról megemlékezünk, kiket a kérelhetetlen halál az élők sorából az utolsó három évben kiszólitott.

Megemlékezünk első sorban boldog emlékezetű Trefort Ágoston, volt m. k. közoktatásügyi miniszterről, ki a tanügy terén el nem múló érdemeket szerzett magának. Dicső életét közlönyünkben is méltattuk, hogy emlékét utódaink számára megőrizzük.

Ama gyász pedig, melybe az ország boldog. emlékű Rudolf trónörökösünk elhalálása által borult, minket is mélyen sujtott.

A közfájdalomnak mi is adtunk kifejezést és most is megrendülünk, midőn e nagy csapásra gondolunk.

Egyesületünk közlönye méltatta azon kartársaink életét is, kik földi pályájukat a mennyei élettel felcserélték. Ezek: Diener Sándor, Veszprém-ben, Mittelman József Bpsten, Rottenberg Mór Noe Kasán, Rottenberg Izsák N.-Kőrösön, Rosenfeld Izidor N.-Szombaton, Blum Joachim Ujverbáson, Kiss Vilmos Duna-Pentelén, Reményi Aladár Rác-Almásán, Fürth Sámuel Érsekújvárott, Keppich Armin, N.-Bitsén, Duneitz Dávid Dunapatajon, Wessel Ábrahám Pécsen és Tausz Armin Sz.-Endrén.

Továbbá Békey Imre volt főv. tanfelügyelő, Hochmuth Ábrahám veszprémi főrabbi, mindketten az egyesület tiszteletbeli tagjai és Wolfner Gyula, egyesületünk helybeli pártoló tagjának elhalálását is szomorú szívvvel jelentjük. Béke és áldás lengjen poraik felett!

E szomorú eseményeket öröndetes alkalmak váltották fel. Így Schreiber Ferencz, hitrokonunk Bécsett, 200 frttal lépett be egyesületünk alapító tagjai közzé. — Szintügy Pillitz Benő orvos úr Veszprém-ben, 50 frttal.

Nagys. Tóth József, pestmegyei kir. tanfelügyelő, a lelkes tanítóbarát, működésének 10. évfordulója örömeiben mi is osztozkodtunk és mélt. Gönczy Pál, államtitkár jubileuma nekünk is alkalmunk szolgált örömünk kifejezésére. Egy ezüst babérkoszorút nyújtottunk át neki, melylyel egyesületünk iránta való hálájának csekély kifejezést adott.

Kisteleki Lévai Henriket, egyesületünk régi jóltevőjét ért legfelsőbb kitüntetése alkalmából mi is sorakoztunk az üdvözlők közé. — Hódolatunkat fejeztük ki küldöttségileg továbbá nméltóságú gróf Csáky Albin ur előtt, midőn ő Felsége által a magy. kir. vallás- és közoktatásügyi ministerium vezetésére meghivatott. A miniszter ur, valamint Berzeviczy Albert államtitkár ur igen kegyesen fogadták a küldöttséget.

Ilyen s hasonló alkalmak, melyek országos tanító-egyesületünk kedves kötelességévé tették, hogy ünnepiességgel mutassuk be magunkat, általunk mindig felhasználtattak. A mult közgyűlésünkön megválasztott tiszteletbeli tagoknak a diszokmányok küldöttsegileg áladattak.

Özv. R a p o c h Ignáczné Bpestén boldogult férje emlékének tiszteletére 50 frtot, boldogult Wolfner Gyula végrendeletileg 1000 frtot adományoztak egyesületünknek.

Nem mulaszthatjuk el e helyen is mély hálánkat kifejezni a magas kormány és annak közegei a tanfelügyelők irányában azon igazságos és jóakaró intézkedésekért, mellyel kartársainkat itt-ott még felmerülő törvénytenségek ellen védelmezik. A kir. tanfelügyelők e tekintetben atyailag pártfogolják a jogában sértett tanítót.

Egy igen fontos kérdés tanulmányozásával bizta meg az utolsó közgyűlés a központi választmányt; értjük a zsidó tanítói-árvaház létesítését. E kérdésben is folytak komoly tárgyalások. Az eszme mindegyikünket lelkesítette. Hanem, hogy az eszme testté váljék, egyébre is van szükség, mint lelkesülésre. Ehhez igen-igen sok pénz kell. A közp. választmányban tett számítások szerint az első 2 árvának egy külön zsidó tanítói árvaházba való elhelyezése oly összeget igényelne, melyet mi szegény tanítók önerőnkől előteremteni képtelenek vagyunk. Hanem azért a kérdést el nem ejlettük és a mai közgyűlés tárgyalásai alatt alkalmunk lesz álláspontunkat e fontos kérdéssel szemben nyilvánítani.

Egyesületünk, sajnos, nem tartozik azon egyesületek közé, melyeket a nagy közönség kegyével eláraszt. Vannak segélyegyesületek, melyek 3—4 évi fennállásuk óta százezreket gyűjthettek adományok czimén. Módosabb hitfeleink itt-ott csak elvétve emlékeznek meg a tanítókról.

Tisztelt Közgyűlés! Ha a közelmultból és jelenből szabadna következtetést vonni a jövőre, úgy bizton lehetne állítani, hogy az egyesület elérí majd célját, mely szerint a zsidó tanítónak biztos menhelyet a nyomor és inség ellen nyújtson. Nem szabad azonban felednünk, hogy az egyesület jövője csak úgy valósíthatja forrón táplált reményeinket, ha gazdálkodásunkban óvakodunk a rohamos lépésektől és higgadtan mérlegeljük, a „haladás“-t csábító czime alatt reánk özönlő reformjavaslatokat, mielőbb azokat tettekké változtatjuk.

Midőn a választmány ezennel 3 évi működéséről való jelentését befejezi szívbeli köszönetet mond a tisztelt közgyűlés benne helyezett bizalomért, óhajtja: vajha egyesületünk mindinkább felviruljon és gyarapodjon!

A felolvasott titkári jelentés után szót emel Maislis Ferencz, budapesti tanító, ki elismeréssel adózik a hangyaszorgalommal összeállított és szép nyelvezettel irt, valamint az egyesületi élet minden mozzanatára kiterjeszkedő munka írója, a titkár iránt. Ohajtotta volna ugyan, hogy a történelmi hűség kedvéért az egyesület életében előfordult egy mozzanat a jelentésbe felvételre volna; de elnök és titkár megjegyzése után Maislis maga is belátta a dolog helyes voltát és így a szép jelentés egész terjedelmében helyeslő tudomásul vétetett.

Következett az olvasókönyvek kérdése. Előadó H o f f m a n n Mór, (Nagy-Kanizsa). A nagy tehetség és mély tanulmányról tanuskodó előadás három dolgot bizonyított. Először, hogy előadó a népiskola köréből emelkedett ama polczra, melyen ma áll, hogy testben lélekben ma is tanító, másodsor, hogy az olvasókönyveket alapjokban szépeknek és jóknak tartja, harmadszor pedig, hogy a tapasztalt hiányokon segíteni kellene és lehetne. Részéről a lapunk előző számában közzétett határozati javaslatot terjeszti be. — Dr. Kármán Mór, egyetemi tanár nem

kíván részletesen reflektálni a mondottakra, mert akkor minden megjegyzésre külön értekezéssel kellene felelnie. Azt azonban habozás nélkül ismeri el, mikép előadó értelmesen bírálta a tankönyveket, mit az olvasókönyvek szerzője nagy köszönettel vehet: de a mit a közgyűlésen tárgyalni nem lehet; mert a közgyűlés csak eíveket tárgyalhat, eszméket pendíthet meg, de az előadás a részletekre is körülményesen kiterjeszkedve, tárgyalás alapjául nem szolgálhat. A közgyűlésnek az a feladata, megmondani, alkalmasnak találja-e az olvasókönyveket arra, hogy zsidó hitfelekezeti népiskoláinkban használtassanak, másodszor mi teendő volna még az olvasókönyvek szellemi niveaujának emelése tekintetéből? Szóló részletesebben polemizál előadónak egyik-mástk pædagogiai elvre vonatkozó állításai ellen s kéri megjegyzéseinek figyelembevételét. (Hosszantartó éljenzés!)

Lederer Ábrahám szokott tárgyilagossággal és enyelgő módorában köszönetet mond Hoffmannak a szép munkaért, mit megcselekedett, s kívánja, hogy a közgyűlés is tegye azt magáévá. Részéről indítványozza, hogy bizottság küldessék ki, mely bizottságnak tagja legyen Radó Vilmos, mint az olvasókönyvek szerkesztője, dr. Kármán Mór, mint azoknak értelmi szerzője és Hoffmann Mór a könyvek bírálója.

Szép Lipót, (Veszprém) helyesli a Radó-féle olvasó-könyvek irányát, amennyiben az két erős oszlopra van fektetve: a vallásra és hazafiságra. Mindamellet több egyetmást kifogásol s kívánná, hogy ezek tekintetbe vétetnének.

Schön Bernát, (Győr) elfogadja Lederer indítványát azon hozzáadással mégis, hogy abban a bizottságban nemcsak az indítványban megnevezett tanférfiak, hanem oly néptanítók is szerepeljenek, kik az olvasókönyveket a gyakorlati életből ismerik és ezeknek ugy fény mint árnyoldalait feltárni képesek. (Általános helyeslés).

Kellner Fülöp, Szilas-Balhás is hasonló értelemben nyilatkozik.

Hoffmann Mór zárszavában Kármán szavaira reflektál és ajánlja újból határozati javaslatának elfogadását. (Hosszantartó lelkes éljenzés és taps.)

Kármán Mór személyes kérdésben szólal fel, mire elnök a vitát befejezettnek nyilvánítja, és a beadott indítványokat egymásután szavazás alá bocsátja. A közgyűlés egyhangulag elfogadja Hoffmann javaslatát, ugyszintén Lederer indítványát Schön Bernát megtoldásával, mely után a gyűlés folytatása — 12 óra lévén — délutáni 3 órára tűzetik ki.

Elnök délután 3 órakor megnyitván a közgyűlést, Szontagh Jenő jelentést tesz a Deutsch Henrik üdvözlétére kiküldött bizottság eljárásáról, hirül hozván azt, hogy a kitüntetett férfiu örömmel fogadta a bizottságot és köszönetét nyilvánítja a közgyűlés szives megemlékezéseért és a mai napot életének legszebb napjai sorába számítja. (Éljenzés.) Következett:

Klein Salamon (Szeged) előadása a hitoktatás tárgyában. A terjedelmes dolgozatot osztatlan figyelemmel kísérte a közgyűlés. Előadó a lapunk mult számában közzétett határozati javaslatot terjeszti be.

Kellner Fülöp (Szilas-Balhás) utalva arra, hogy az előadó külön akarja taníttatni a bibliai történetet és a hittant, azt a javaslatot rosszalja. A héber nyelvet illetőleg azt hiszi, hogy külön nyelvtan-tanítás nem szükséges.

Lévai Izor (B.-Topolya) köszönetet szavaz előadónak magvas tartalmu előadásáért, mely kijelentését a közgyűlés zajos éljenzéssel fogadja. Szóló maga előadta e dolgot a bács-bodrog-megyei fiókkörben, a

hol ilyen dolgok és reformtörekvések helyökön vannak. A nevezett kör hozott e tárgyban határozatot is, mely határozat elfogadását ajánlja.

Deutsch Samu Szeged, az előkészítő bizottságnak mond köszönetet, hogy most már harmadizben tette a hittanítás kérdését a tanácskozás tárgyává, tart tőle, hogy kudarcot vall majd a közgyűlés. Három év előtt Bak Izrael dr. emelte ki, hogy roppant keveset tanítanak a hitanból. Klein Salamon arra utalt, hogy hiányzik a kellő lelkesedés és ennek bizonyára az az oka, hogy nincs kellő tanterv. A most létező tantervek szerint nem lehet zsidókat nevelni, és ez szegi szárnyát a lelkesedésnek.

A felelősség első sorban nem a tanítókat, hanem a papokat illeti. Az újabb papok megtesznek mindent, a mi a rabbi névvel összekötésben áll, gondoskodnak a zsidó iskoláról is.

De tudni kellene, hogy a mostani viszonyok közt egyes osztályokban mit tanítsanak. Ezt elméletből nem lehet megállapítani. (De lehet!) Mig a papok és előljárók a gyakorlat emberei nem lesznek, addig nem lesz kielégítő tanterv, melyért lelkesülni lehetne. Ha más felekezeti papjelölt, mielőtt állást kap az elemi iskolában taníthat, a zsidó pap is teheti. (Éljenzés és taps.) A szeminárium növendékei kövessék a más felekezetbeliek példáját.

Lévay Izor javaslatára megjegyzi, hogyha eddig nem akadtak papok, kik nem tettek ajánlatot, kell, hogy akadjon tanító, illetve tanítótestület, mely bemutasson tantervet.

A tanterv csak azért lett bemutatva, hogy szólhassunk egyáltalán tantervről nem azért, hogy változatlanul elfogadják. A három év előtt elfogadott tanterv szerint nem tanítanak, mert a felettes hatóság nem enged, bár nem nyújt helyesebbet.

Kéri a tagokat, hogy a javasolt tanterv felett gondolkozzanak és mutassák be a felettes hatóságoknak és azoknál emeljenek szót a javaslat mellett, melyet a gyakorlat emberei készítettek. (Hosszantartó éljenzés és taps.)

Klauber Jónás Kecskemét. A régibb tanítók fáradozásának sikerére utal. Nem jósol jövőt Klein Javaslatának, még ha elfogadnák is. Nem lesz sikere, mig a népiskolai hitoktatás nem megy karöltve a középiskolaival. Indítványozza, hogy a közgyűlés mondja ki, hogy a népiskolai hitoktatás kezdete legyen annak, mit a középiskolaiban majd folytatnak, a mit a tanító kezdett, azt végezze a pap. (Helyeslés).

Szép Lipót abban a meggyőződésben van, hogy minden zsidó tanító legjobb egyetértésben van a felettes hatóságával, melyhez bizonyára a rabbi ur is tartozik. Nem helyesli, hogy a pap az elemi iskolában tanítson hittant. Hiszen azért vannak „zsidó” tanítók, hogy a zsidó hitet is ők tanítsák.

Dr. Zsengeri Samu (Budapest) indítványára a közgyűlés Klein határozati javaslatát a központi választmányhoz terjeszti további eljárás végett; szintugy mindazon külön indítványok, melyek e tárgy kapcsán a hozzászólók által beterjesztettek. A közgyűlés lelkes éljenzéssel jutalmazza előadót.

Csajági Béla, a budapesti izr. fiúárvaház igazgatója mély részvétellel és nagy tájékozottsággal adja elő a létesítendő izr. tanítói árvaház ügyét, kifejtve azt, hogy önálló árvaház létesítése a jelen körülmények között majdnem a lehetetlenséggel határos s ezért a következő szépen indokolt határozati javaslatot terjeszti be.

„Tekintettel egyrésztarra, hogy a statisztika szerint az orsz. izr. tanítóegyesületben átlag 6—7 évre esik 1 árva:

tekintettel másrészt, hogy az árvák számának esetleges növekedésével is az egyesület nem rendelkezhetik akkora vagyonnal, hogy árvaházat építsen és fentartson:

indítványozom: mondja ki a közgyűlés, hogy a szóban forgó árvaház megalapítására ez idő szerint még nincs szükség.

Ha pedig adandó alkalommal egy vagy több árváról is kellend gondoskodnia; úgy azok vagy magánosok nevelésére bizassanak. vagy pedig mérsékelt eltartási költség mellett a pesti izr. hitk. fuárvaházában helyeztessenek el; és ennek elintézésével a központ bizassék meg."

Schön Bernát majdnem elérzékenyülve hallotta előadótól, hogy a helybeli izr. fuárvaház derék elnöke Deutsch Jakab ui nemes szíve sugallatát követve, az alapszabályok világos betűinek majdnem daczára keresztülvitte az árvaházi bizottságban, hogy 2 elhunyt vidéki tanító egy-egy árvája ingyen lett felvéve e jótékony intézetben. Jól tudja, hogy a jelenlevő tanítók érzelmeit tolmácsolja akkor, midőn indítványozza, hogy Deutsch Jakab urnak e nagylelkűségeért a közgyűlés jegyzőkönyvileg köszönetét nyilvánítsa. A közgyűlés szünni nem akaró éljenzések közt elfogadja az indítványt azzal, hogy az érdemes férfiú az országos zsidó tanítók halás köszönetéről távirati uton értesítették.

Lederer Ábrahám figyelmeztette a közgyűlést, hogy az országos árvaházban is vétetnek fel tanítók árvái, a mennyiben felekezeti különbséget itt nem ismernek. Ezt csak konstatálja, de azért elfogadja előadó indítványát.

Szép Lipót szintén elfogadja a határozati javaslatot, de mégis kéri a hazai tanitóságot karolná fel az ügyet és tegye meg kiki saját körében mindazt, a mi tőle telik.

Elnök felteszi a kérdést, a közgyűlés egyhangulag elfogadja Csajagi Béla határozati javaslatát és felkéri az árvaházi bizottságot, venné továbbra is kegyes pártfogásába a tanítók árváit. (Előadót minden oldalról gratulálják.) Ezzel a közgyűlés első napjára kitűzött tárgyak kimerítették és elnök a gyűlést felfüggeszti.

ISKOLAI ÉRTESÍTŐK.

Az **aradi** izraelita elemi fiú és leányiskola Ért e s i t ő j e az 1888/9. tanévről. Közli Neumann Ármin, h. igazgató.

Két paedagogiai cikk előzi meg ezen értesítőt. Az első „a játék befolyása a munkássági ösztön fejlesztésére“ Reinicz Annától és „az iskoláztatás kezdete“ Eckstein Mórtól, mind a kettő figyelemreméltó. Következnek adatok a lefolyt iskolaévről, külön a fiú és külön a leányiskolából. A héber és vallástantárgyak tananyagából itt csak azt szemeljük ki, a mi az eredeti héber szöveg tanítására vonatkozik.

Az I. osztályban: „mode ani, smá jisrael, b'rochoth, házan“, a X parancsolat (röviden) héber és magyar nyelven.

A II. osztályban: A X parancsolat (bővebben) veohaftó, adan ólam. Biblia: M. I. könyvéből a 2. 6, és 12. fejezet első 9 verse.

A III. osztályban: A X parancsolat egész terjedelmében. Eloháj nesomah. s'ma, veohavtó, hazan, hamapil. Biblia: M. I. könyvéből a 18, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 32, 33, 35, 37, 39 és 40-ik fejezetekből kiválogatott részek.

A IV. osztályban: A X parancsolat ismételése, a 13. hitágazat, s'moneh eszre egy része, kedusah, én komocho, asre'alenú. A bibliából. M. II. könyvéből 10 fejezet (válogatva) és M. V. könyvéből, 4 fejezetből válogatott versek.

A tanítótestület. A fiúiskolában: Neumann Armin, Schütz J. Vilmos, Szilágyi Albert és Eckstein Mór.

A leányiskolában: Becz Emma, Reinicz Anna, Róth Róza és Városi Malvina.

Az iskolát négy fiú és négy leányosztályban látogatja 212 fiú és 154 leány.

A **nagykanizsai** izr. nyilvános hatosztályú elemi fiú- és leányiskola, valamint az ezzel egybekötött kereskedelmi iskola „Értesítője” az 1888/9. tanévről. Szerkeszté Bún Samu, igazgató.

Első helyen „a hitoktatás a zsidó népiskolában” című nagyszabású cikket találunk, mely sajátképpen nem is cikk, hanem műnek nevezhető. A hitoktatás rendezése, a héber tananyag legcélszerűbb ki-
szemelése napirenden van; mostani nagy gyűlésünk is e fontos tárggyal lesz elfoglalva s midőn ezen iskolai értesítők megismertetésénél mindegyikből a héber tananyagot kiírjuk, az a célunk, áttekintést nyerni, hogy a különféle iskolákban miféle anyagot választanak az eredeti szentírásból és az imákból. A kanizsai főrabbi ur azonban e fontos kérdést csak nagy vonalakban ugyan, de oly kitűnően bevilágítja, hogy hinnen kell: ha minden egyes tantestület e cikket átgondolja, áttanulmányozza, e cikkből nyert vezereszmék után kiindulva, saját iskolája számára a legjobb hittani tervet fog készíteni. Ez tiszta meggyőződésem.

Itt következik az iskolaév története, melyből kitetszik, hogy a hitközség a kereskedelmi iskolát még egy osztállyal bővíteni fogja.

A tanterv részletesen van közölve és pedig tekintettel minden egyes tárgynál a cél, eszközök, általános elvek és a tanmenetre. Mindenesetre célszerű.

A tantestület a következőkkel áll: Bún Samu igazgató, Altmann Mór, Boronkay Károly, Freund Károlina, Grünbaum Sarolta, Kartschmaroff Leon, Keller Lajos, Kemény Mór, Klein Julcsa, Kondor József, Kramer Lajos, Löwenbach József, Weisz Julcsa.

Az iskolát látogatja hat fiú osztályban 328, hat leányosztályban 210 és a kereskedelmi két osztályban 70, összesen 608 tanuló.

A **pozsonyi** izr. hitközség Primár-főiskolájának Értesítője az 1888/9. tanévről. Tartalma: ez intézet nyugdíjalapjának történetéhez, Buxbaum Henriktől.

A tanítótestület következőkből áll: Adler Jakab, Buxbaum Henrik, Silbermann Imre, Susmann Károly és Hofmann Ignác.

A feldolgozott tananyagból itt közöljük a héber eredeti szöveg anyagát. I. osztály: Imák fordítása (?), Mózes első könyvének egyes szakaszai (?). Héber nyelvtan (?). (Nem forog itt fön tévedés?) II. osztály. M. I. könyvének 18. fejezete; ima fordítás. III. osztály. M. II. könyvéből harminczöt fejezet, ima fordítás. IV. osztály. M. IV. könyvének 3—33. fejezetig és M. V. könyvéből nyolcz kiválogatott fejezet és ima fordítás. A tanulók létszáma 75. Így a hitközség áldozatkészsége minden dicséretet fölmúl.

A **siklósi** izr. hitközségi népiskola VI. Értesítője 1888/9. tanévre. Közli Schlesinger Simon, iskolaszéki tag. (Felfogásunk szerint az Értesítő szerkesztése, vagy közlése Sch. urat csakis mint tanítót illetheti.)

Tanítók Schlesinger Simon és Kellner Ignác.

A lefolyt tanévben feldolgozott tananyag „vázlatából” közöljük a héber szövegű anyagot. I. osztályban: kisebb héber imák magyar fordítása. II. osztály: M. II. könyvéből a tizenkét első fejezet és több kisebb

héber ima fordítása. III. osztály: M. I. könyvének 23. fejezetétől a könyv végéig és imafordítás. IV. osztály: M. II. könyvéből 25 és III, könyvéből négy fejezetet és imafordítás A tanulók száma 82. E kis iskolának 414 kötetből álló könyvtára van, Ez sokat bizonyít a tanítóknak uralkodó szellemről.

A **topolyai** izraelita népiskola Értesítője. 1888—89. Hatodik év folyam. Tartalom: Jelentés a lefolyt iskolaévről. Állami felügyelet. Hitközségi iskolaszék. A tantestület a következőkből áll: Grünberger Izsák, Lévai Izor és Rosenberg M. David.

A feldolgozott tananyag héber része a következő: II. osztály: Mózes I. könyvéből, Sz. héb. nyelvképzője alapján, egybekötve bib. fordítások és nyelvtani szabályokkal. III. osztály: A Sz.-féle héber nyelvképző II. részében foglalt bibliai fordítások a nyelvtani szabályokkal. IV. osztály: M. II. könyvének 13. fejezetétől 25 fejezetéig és a 31. fejezettől 35-ig. A négy osztályban beírt tanulók száma 103.

A **szegedi** zsidó népiskola Értesítője 1888—9. Bevezetésül egy „a kedély” című paedagogiai czikkel találkozunk Kohn Lederer Anna tanítónőtől, azután Klein Salamon kartársunk 25 éves jubeumát örökíti meg. Ezt már mult számunkban méltattuk és e helyen is örömnünknek adunk kifejezést, hogy a fiatal jubilánst egy néhány nap múlva látjuk birokra kelni az orsz. tanítói közgyűlés porondján a legfogasabb kérdéssel, — a hitoktatási kérdéssel.

Következik az évi jelentés és a feldolgozott tananyag, melynek bennünket érdeklő részét at. olvasóink nagyban Klein Salamon tétéleiben találják.

A tantestület a következőkből áll: Deutsch Samu, Deutsch Stern Karolin, Horovitz Katalin, Klein Salamon, Kohn-Lederer Anna Kulinyi Berta, Schulhof Lajos és Strasser Antal. Négy fiu- és négy leányosztályba járt: 245 fiú és 230 leány; az óvóba járt 86 tanuló, tehát összesen 561 tanuló.

A **szigetvári** izr. népiskola Értesítője az 1888/9. tanévről. X. évfolyam. Tartalom: az iskolaszék névsora; a tanítói testület a következőkből áll: Kárpáti Manó, Marczali Mór és Oestreicher Adolf. Értekezés az elmúlt tanévről Kárpáti Manótól, a melyből megtudjuk, hogy az iskola a jövő iskolaévtől kezdve hat osztályu lesz. A lefolyt év alatt feldolgozott héber tananyag, igen helyesen, külön közöltetik. Mi a biblia és imakönyvből vett részeket ezennel közöljük. II. osztály bibliából: Mózes első könyvéből hat fejezetet; az imakönyvből מה טוב, מורה אני, אלהי נשמה, שמע, הון, המפיל, ברכת התורה.

III. osztály: Mózes. I. könyvéből 19 fejezet; az imakönyvből ברוך שאמר, אשרי, ישתבח, אהבה רבה, והיה, סדר הברכות.

IV. és V. osztály: Biblia: Mózes IV. könyve. Az imakönyvből: אני מאמין, והוא רחום, השכיבנו נשמת, הלל

Ezekon kívül még héber nyelvtan is vétetik a III. IV. V. osztályban (Reméljük csak gyakorlatilag.) Mind a két nembeli tanulók száma 130

A **B.-Gyarmati** izr. elemi népiskola Értesítője az 1888/9. tanévről. Közli Brett Mór igazgató.

I. Adatok az 1888/9 tanév történetéhez. II. Az iskolaszék. Itt arra a furcsaságra bukkantunk, hogy az iskolaszéknek két elnöke van s pedig egy „egyházi” és egy „világi” elnöke és ez történik — Balassa-Gyarmaton! — III. A tanítótestület a következőkből áll. Brett Mór igazgató, Heksch Gizella, Rosenstein Adolf, Singer Adolf, Streisinger Sándor. IV. Tanórarend. V. Tananyag. Mi itt a héber tananyagot közöljük. A második osztályban M. I. könyvéből hat szidrah. A har-

madik osztályban szintén hat szidrah; a negyedik osztályban M. IV. és V. könyve, ezenkívül pedig még a Semá, 18 áldás, evés utáni és lefekvés előtti imák magyarra fordítása. VI. Iskolai költségvetés, mi különben nem az iskolaértékesítő tárgya. VII. az iskola felszerelése. VIII. A tanulók érdemsorozata. Mindkét nembeli tanulók száma 288.

A **debreczeni** izr. hitközség IV osztályu fiu- és VI osztályu leány-iskolájának E r t e s i t ő j e az 1888/9-iki tanévről. Közli Dr. Szántó Sámuel, tiszteletbeli igazgató. Két jeles paedagogiai értekezés szolgál bevezetésül ezen értesítőbe. Az első a „materialismus és idealismus a házi és iskolai nevelésben“, K u t i Zsigmondtól; a másik „Népnevelésünk némely hiányairól“ Simonovits Dezsőtől. Mind a kettő figyelemre méltó. „Az iskola vázlatos története“ szinte igen érdekes. Mennyi vajodás után tudott a debreczeni zsidó községben egy modern iskola megfogamzani. Milyen közönség lehet az a debreczeni zsidó közönség, ha oly felvilágosodott férfiú, mint Sz. igazgató a „haladókat“ vádolja az ottani elmara-dottságért; ugy cselekszik mint mikor az asztalba ütődöttgyermeket avval csitítják, hogy dá, dá és megverik az asztalt. Mi másképpen nem birjuk felfogni az igazgató urnak azon szentenciáját „a z i z r. o r s z á g o s c o n g r e s s u s a z s i d ó s á g k ö z é v e t e t t e a v i s z á l y m a g v á t“ mint úgy, hogy az értekező úr közönsége szájaizra szerint akar beszélni. Csak azt kellett még hozzá tenni, hogy azalatt, hogy Dr. Hirschler Ignác congressusi majoritása a békét rontotta, az alatt Reich és Iczig hegyaljai és Debreczen tájékbeli zsidók prédikálták a békét és magyar iskolákat alapítottak. — — — —

Következik az igazgatói jelentés az 1888/9. tanévről. A tantestület a következőkből áll:

Farkas Fanni, Kutiné - Horovitz Ilona, Kohut Mór, Kúti Zsigmond, Lippe József, Roth József, Simonovics Dezső és Smilovics Mihály. A héber tananyagból kiszemeljük az eredeti héber szöveget.

A második osztályban M. I. könyvéből két szidráht, a harmadik osztályban M. II, könyvéből három szidráht, és a IV. osztályban M. V. könyvéből hat szidrát tanítanak. Beiratott négy osztályban 204 fiú és hat osztályban 186 leány, a miből az következik, hogy talán mégis nagyobb szükség volna hat fiú osztályra és pedig nemcsak a létszám, hanem a héberbeni oktatás kedvéért is.

A „Délmagyarországi tanítóegylet“ XXIII. nagygyűlése.

A D. t. e. f. é. július hó 15., 16. és 17-én tartotta ez idei nagygyűlését Versecz városa vendégszerető falai közt. Jelen volt több mint 600 tanító, köztük fővárosi, aradi stb. kiküldöttek. A tanítókon kívül a jelen voltak közt láttuk Nikolics Sándor főispánt, Marx és Kakujay kir. tanfelügyelőket, az egylet zászlóanyját Bayer Karolina urnőt, Seemayer polgármestert és más előkelő vendégeket. Az üdvöző táviratok (Steinbach Antal, Ebenspanger, Aradvidéki tanítóegylet, Népnevelők budapesti egylete stb.) felolvasása után Schenk fehértemplomi községi iskolai igazgató lendületteltjes megnyitó beszédet tartott. Az elnöki megnyitó után a nagygyűlés háromszoros éljent mondott Ő Felségére a királyra. A gyűlést fölvaltva Schenk (Fehértemplom) és Bányai (Becskekerek) vezették. A választmány által javasolt napirend egyhangulag elfogadtatott és következőképen állapított meg: 1. „Túlterhelés a népiskolában“ előadó Dobján László temesvári tanító. 2. Iskola, élet és tanító, előadó Bányai Jakab nagybecskereki tanító. 3. „A szeretet az iskolában“ előadó Molnár József

pancsovai tanító. 4. „A nyugdíjtörvény revisiója“ előadó Kaufmann István b.-szt.-györgyi tanító. 5. „Tanítóképzés, önképzés és a tanító állása a társadalomban“ előadó Réde Ferencz n.-becskereki tanító. 6. Emlékbeszéd Trefort Agoston fölött“ előadó Schenk Jakab fehértemplomi tanító. 7. Elnöki jelentés. 8. Pénztárosi jelentés. 9. A szentesített alapszabályok kihirdetése. 10. Interpellatiók. 11. Tisztujítás. 12. Indítványok. 13. A III. egyetemes tanitógyűlés végrehajtó bizottságának átirata. A 3 első pont 16-án intéztetett el Dobján, Bányai és Molnár urak tételei egyhangulag elfogadtattak. Délben 1 órakor fényes diszebed volt, melyben 300 tanitón kívül a hatóságok kivétel nélkül részt vettek. A diszebed után a tanítók a városi nagyszerű népkönyvtárt, a mintaszerűen berendezett gyermek-kertet és a tűzoltódepót tekintették meg.

A 17-én tartott folytatólagos gyűlésen Schenk, Kaufmann és Réde urak tartották meg előadásukat. A betérjesztett tételek csekély módosításokkal elfogadtattak. Bánfi János (Karánsebes) indítványára a nagygyűlés gr. Csáky Albin közokt. minister urat táviratilag üdvözölte. Az egyleti ügyek gyorsan intéztettek el. Élénkséget idézett elő a tisztujítás. Osztie András (Módos) választási elnök vezetése alatt megválasztottak: Elnökké: Schenk Jakab (Fehértemplom), 1. alelnökké: Bányai Jakab (N.-Becskerek), II. alelnök: Jeck György (N.-Sz.-Miklós). Titkárokká: Reiter Ferencz (Temesvár), Réde Ferencz (N.-Becskerek), Kranszhaar Károly N.-Kikinda). Pénztárossá: Trost István (Temesvár). Ügyészsze: Bayer Alajos (N.-Kikinda). Zászlóvivőkké: Till Henrik (Billéd), Oppelcz Péter (Nákófalva), Fuchs László (N.-Szt.-Miklós) Választmányi tagokká: Marx Antal (Temesvár), Suttag Ferencz (Lugos), Steinbach Antal (N.-Becskerek), Kakujay Károly (Temesvár), Schäffer Károly (Temesvár), Baaden Károly (N.-Becskerek), Riesz Miklós (Perjámos), Popovits (Fehértemplom), Fleischhacker k. a. (Fehértemplom), Boiger K. (Versecz), Ertl J. (Fehértemplom), Molnár József (Pancsova). A választás a módosított alapszabályok értelmében 3 évre eszközöltetett. A III. egyet. tanitógyűlés végrehajtó bizottságának átirata tudomásul vétetvén, megválasztottak az egylet kiküldöttei, mely küldöttség a vallás és közoktatásügyi m. kir. minister urnál is tisztelegni fog, mely alkalommal a nyugdíjügyben kidolgozandó kérvény is át fog nyujtatni.

A délután kirándulásoknak és más szórakozásnak volt szentelve. Az ünnepélyeket a fényesen sikerült bucsúestély fejezte be. A gyűlés egy része kirándult Resicza, Anina és Marilla felé, hogy a természet szépségét, a gyárirpr remekét stb. bámulja, a másik rész a fellobogózott városon végig vonulva ismét házi tűzhelye felé indult, magával vivén a legszebb, leggyönyörűbb emlékeket, mert valóban a verseczi nagygyűlésre nézve csak egy a vélemény, hogy minden tekintetben fényesen sikerült, az egylet megfelelt azon várakozásnak, melyet a társegyletek ezen mintegylet működéséhez fűznek. Versecz városa pedig dicséretére legyen mondva megmutatták miképen kell a nemzet napszámosainak munkálkodását méltányolni.

Referens.

I R O D A L O M.

Német nyelvtani gyakorlókönyv a népiskolák felsőbb osztályai számára, írta Hoffmann Mór. Első rész. Budapest 1890. Kiadja Singer és Wolfner. Ara?

A német nyelv kérdése utolsó időben szokottnál komolyabban foglalkoztatja a tanhatóságokat és tanférfiakat egyaránt. Hiába! Semmi képen nem zárkozhatunk el azon kategorikus kényszertől, melynélfogva a német nyelvet — tekintettel a létért való szellemi küzdelemre — kell

hogy jobban ápoljuk, mint eddig, ha az általában ápolásnak volt nevezhető. És ha ifjuságunkat e tekintetben is versenyképesse akarjuk tenni, későn volna, ha csak a középiskolában kezdenők a rendszeres német nyelvtanítással. Különösen zsidó ifjuságunk szorul a német ismeretekre, mert nincs az a pálya, melyre lépve a német nyelv tudását föle nem követelnék. Már pedig a népiskola, mely az életnek neveljen, társadalmi viszonyainknál fogva nem teljesítheti tökéletesen kötelességét, ha mint eddig — noha ad majorem patriae gloriam — mellözi a németet. E nézet mindinkább terjed és gondolkodó tanférfiak, mint a minő a jeles tollú író a helyes módszer megválasztásában keresik könnyítését a már idegenné vált német nyelv tanításának a népiskolában. A német nyelv tanítására ugyan gomba-módra szaporodnak a kézikönyvek és előzönlük a könyvpiacot, de vajmi kevés azok száma, mely az iskolai viszonyok mellett megfelelne. Vagy azt tételezik fel, hogy a tanuló anyanyelve és a német versenyt gramatizálnak — Wursttal vagy más német nyelvészekkel, — vagy pedig semmit sem tételeznek fel és utánozzák Ahnt vagy Ollendorft kisebb-nagyobb mértékben. Mindkét esetben a munka céljévesztett. Itt is mint sok tekintetben egyedül a helyesen választott középut vezet célra. Nehéz ugyan ezt az arany középutat feltalálni, de annál érdekesebb az, a ki megtalálja. És mondjuk ki mindjárt: Szerző elég szerencsés volt ezt megtalálni. Megtalálta a mit, m e n n y i t és a h o g y a n t, a mi nem olyan könnyű dolog; ha azt akarjuk, hogy a gyermek ne csak tanuljon belőle, hanem sikerrel tanuljon. Szerző nem grammatikai tudományt akar a gyermekkel elsajátítani, hanem a nyelvet. Lépten-nyomon azon törekszik, hogy a gyermek szókincese szaporodjék a gondolatkörébe vágó fogalommal, hogy mindinkább képessé tegye gondolatait németül akár élő szóval akár írásban kifejezni. És mint paedagogus felhasználja minden fokon a gyermek által már elsajátított magyar nyelvformák ismeretét. A tanmenet oly rationális, fokozatos, a nyelvezet oly ész- és egyszerű, mint milyennek a népiskolában kell hogy legyen. A három anyacsoportra osztott tananyag koncentrikus körökben mozog, itt is érvényesítve Herbárt-Ziller rendszerét. Az I. rész kezdők számára alkalmas és a így az V. népiskolai osztályban vagy haszonnal bevezethető. — A kiállítás, mint minden Singer és Wolfner cégnél megjelenő tankönyv csinos és jó kötésű. Egy néhány lapsist és sajtóhibát majd a bizonyára nem sokára követő 2. kiadás fog kiküszöbölni. Ajánljuk a könyvet a tisztelt kartársainknak a legjobb lelkiismerettel! M.

Bibliai történet és hittan a zsidó népiskola számára. Az általánosan elfogadott tanterv szerint szerkesztette: Brett Mór isk. igazgató, II. bővített kiadás. Ára 25 kr. Kapható a kiadó Darvai Ármin könyvkereskedőnél Balassa-Gyarmaton.

Rövid idő alatt két kiadást elért érett munka, mely egy kitűnő szakférfiu szorgalmas és eredménydús működésének eredményeként, egy vallástanár naplójaként tekinthető. Tartalma ismeretes, de oly szépen van megírva, hogy szívesen olvasgatja az ember s le sem teszi, míg végére nem jut, mert mindinkább meggyőződik, hogy itt nemcsak a tananyag összehalmozott egészével, de módszeresen feldolgozott, tervszerű munkával áll szemben. Czimének megfelelőleg elmondja népünk történetét a II. templom lerombolásáig, mindenütt levonva az erkölcsi tanulságot s ujjmutatásokat ad a zsenge ifjuságnak szívéhez szóló s értelemfejlesztő hangon. Majd igen ügyesen, sok helyütt találóan fejtegeti a 10 parancsolatot és a 13. hitczikket. Az alkalomszerű idézetek szerzőnek a héber tudományokbani alapos jártasságára vallanak. A mű átolvasása után kitetszik, hogy szerző nemcsak a felekezeti iskola tanítója,

de a községi és polgári iskola hitoktatója is, s mindkét téren szerzett tapasztalatait juttatta érvényre e művében, az által t. i., hogy a tananyagot úgy állította össze, hogy jelen könyv említett iskolák mindegyikében, sőt az elemi iskola 2. osztályától kezdve minden osztályban használható. A beosztás, mely az iskola mineműsége szerint természetesen a tanító által megválasztható, a következő: A világ teremtésétől — a babiloni torony építéséig I. oszt.; Ábráhámtól — József haláláig II. oszt.; Izrael fiaia Egyiptomban — Mózes haláláig III. oszt.; Józsuától — a II. templom lerombolásáig IV. oszt. Az ezt követő hittani rész beosztását szerző, igen helyesen, a tanítóra bizza. A könyv nyelvezete, irálya arra vall, hogy szerző jó magyar, de kitűnik a műből az is, mint már említém, hogy szerző jó zsidó tanító is s csak hálával tartozunk neki a zsidó tanügy érdekében tett igen hasznos fáradozásáért. A könyv csinos kiállítása, jó nyomás, tartós fűzés s végre csekély ára csak hozzájárulnak ahhoz, hogy daczára az újabb időben a tankönyvirodalom e téreni termékenységének, a legmelegebben ajánljuk e művet úgy a hazai zsidó felekezeti tanítóság, mint hitoktatók figyelmébe, azok figyelmébe, kik e tantárgy fontosságáról meglévén győződve, tudják azt is, hogy a hittan tanításának mily fontos és messzire kiható céljai vannak. Midőn szerzőt biztosítjuk, hogy művének megírásával hasznos munkát végzett, a t. kartársakat viszont arról biztosítjuk, hogy, ha e könyvet tanítványaik kezébe adják, szintén hasznos munkát fognak végezni. Az igazság kedvéért megemlítjük a — bár elenyésző csekély — sajtóhibákat is, de e tekintetben nyugodtak lehetünk, mert amint hihető, hogy rövid idő alatt a III. kiadás fog megjelenni, épugy hihető, hogy ekkor ezek elmaardnak.

* * *

VEGYESEK

— **Közvacsora.** A szellemi munkában majdnem kimerült tanítók, kikhez több tanítóbarát és urhölgy is csatlakozott közös vacsorára gyűltek egybe az Orczy-házban levő díszes étteremben, mely a fényes kivilágítás és nagy részvét mellett impozáns látványt nyújtott. Az első felköszöntőt Tenczer Pál a király és a hazára mondta. Hoffmann Mór a közoktatásügyi minisztert, az államtitkárt és az egyesület elnökét Szántót éltette. Szántó viszont Hoffmann Mórra emelé poharát. Felköszöntötte továbbá Schön Bernát az előadókat. Lederer Ábrahám tanítványait viszonzásul azon lelkes felköszöntőre, melylyel dr. Zsengeri Samu őt megtisztelte. Tüntető óvációban részesült a szerény Mendl Lajos tanár, tanítványai részéről, kik érzelmeit Csajági Béla tolmácsolta. Lévai Izor az egyesület pénztárosát, Ozer Zsigmondot és az egyesület titkárát Morgenstern Jakabot éltette. Vilheim József (Udvard) a hölgyekre, Deutsch Samu az „Egyenlőség“ szerkesztőjére, Hoffmann Mór Tencer Pálra, Szabolcsi Miksa a tanítóságra. Szépen fel lettek még köszöntve dr. Bárány József, Steinhardt Márk (Makó) Klingenberg Jakab, a pesti zsidó hitközség, a mit első sorban kellett volna felemlitenünk; de német közmondás szerint fenéken marad a cukor. Ki is győzné mind felsorolni. Hasonló volt e szép mulatság a virágos kerthez, melyben mosolyognak a rózsák és senki sem tudja, hogy tulajdonképen melyik disziti azt leginkább.

— **Derék hitközségek.** A háladatosság adóját rójuk le, midőn azon hitközségek nevét soroljuk fel, melyek tanítóiknak a fővárosba jövetelük költségeit egészben vagy részben megtérítették és ez által hozzájárultak, hogy vidéki kartársaink ily nagy számmal jöttek az ideai közgyűlésre. Losoncz és Bács-

Topolya 3 tanítójának ; Makó, Kisbér, Nagy-Surány, Puchó 2 tanítójának ; Magyar-Berény, Szilas-Balhás, Ujvidek, Öcsöd, Szeged, Párkány, Cservenka, Vác, Balassa-Gyarmat, Nagy-Zombor, Érd, Apatin, Dombóvár, Ú-Szivác egy-egy tanítónak könnyítették bőkezűségük által a fővárosba jövetelét. Fogadják ezért a központ köszönetét.

— **A közgyűlésen résztvett tanítók és vendégek névsora.** B u d a p e s t i e k : Adler Simon, Dr. Bak Izrael, Bárd Rezső, Bucher Jakab, Csajági Béla, Csukási Fülöp, Engel Adolf, Goldberg Maier, Győri Adolf, Halász Náthán, Hertzka Gusztáv, Horovitz Simon, Kaufmann József, Kohányi Sámuel, Dr. Kármán Mór, Dr. Kohn Sámuel, Lederer Ábrahám, Lusztig Sussman, Dr. Málnai Mihály, Maislis Ferencz, Mendl Lajos, Morgenstern Jakab, Ozer Zsigmond, Rotter Salamon, Schweiger Márton, Schichtanz Ármán, Spitzer D. H., Stern Ábrahám, Szántó Eleázár.

V i d é k i e k : Baum Fülöp Veszprém, Bródy Armin Vácz, Böhm József Kisbér, Braun József Tisza-Földvár, Bányai Jakab N.-Becserek, Barta Lajos Losoncz, Brett Mór B.-Gyarmat, Buxbaum Henrik Pozsony, Décsi József Érsekújvár, Eckstein Lipót Szt.-Endre, Erdélyi Lipót Nyitra, Fischhof Márk Heres, Fleischmann Izrael Zsámbék, Fuchsl L.-Szt.-Miklós, Geiger Miksa Esztergom, Gettler Ignác Mező-Tur, Hoffmann Mór Nagy-Kanizsa, Heilpern Benő Duna-Szerdahely, Hermann J. Mátészalka, Hirsch Adolf Mező-Ur, Kellner Fülöp Szilas-Balhás, Klein Mór Radosna, Kanitz Zsigmond, Jászfalu, Klein Salamon, Szeged, Kleinwald Lipót, O-Becse, Klingenberg Jakab, Pécs, Klauber Jónás, Kecskemét, Knopfler Sándor, S.-A.-Ujhely, Löwy Mór, Igló, Lévai Izor, Bács-Topolya, Leitersdorfer József. L.-Rózsahegy, Lipscher Jakab, Zsámbék, Löwinger Mór, Domanizsó, Munk Béla, Trencsén, Neufeld Gusztáv, Érsekújvár, Offenberger S., Mocsonok, Pichler Armin, Kurtics, Reisz Izsák Budapest, Polassek Mór, Stomfa, Roth Ede, Mosony, Salamon Náthán, Csanád-Palota, Sági József, Kisbér, Schlesinger Lip., Makó, SchönBern., Győr, Schulhof Lip., Ó-Moravicza, Singer Izrael S.-A.-Ujhely, Stern Adolf Moholy, Seinhart Márk Makó, Szép Lipót Veszprém, Szontagh Jenő Szolnok, Weisz Lipót Szécsén, Vilheim József Udvar, Walder Jakab Baja, Winternitz Ignác Kun-Szt.-Márton, Weisz Miksa Galgóc. Berger J. Lipót Buda, Breuer Rudolf, Berger Benő Szegvár, Deutsch Samu Szeged, Domber József Losoncz, Freudenberg Antal Losoncz, Fürst Samu N.-Surány, Krausz Vilmos N.-Surány, Lefkowitz Ármin Putnok, Löwy Mór Igló, dr. Neuman Ede fő-rabbi N.-Kanizsa, Keim Viktor Kun-Szt.-Péter, Marczali Mór Szigetvár, Róth Áhron rabbi Siklós. (Folytatása köv.)

— **Gyakorlati német nyelvtan,** írta K l i n g e n b e r g I. pécsi igazgatótanító. Ezen kiváló hasznos tankönyv most került ki sajtó alól h a r m a d i k kiadásban. Szerző a függelékben levő érdekes kis elbeszéléseket, leírásokat és leveleket részben magyar fordításban is adja, a mi a tanulást nagy mértékben elősegíteni fogja. A Franklin-társulat kiadásában megjelent könyvnek kiállítása minden tekintetben megfelel az iskola igényeinek, mely oknál fogva a legjobban ajánlható.

— **Közegészségtan** a népiskolák IV., V, VI, osztályai számára, megrendelhető Lévai Izor úrnál Bács-Topolyán. Ára 20 kr.

— **Nagyvárad,** 1889. július hó. Tekintetes Szerkesztő ur! B. lapja mindig melegen foglalkozott a vidéki tanügygyel s e tudatban bátor-kodom ismertetni Nagyvárad és Biharmegye egyik legjelesebb iskolájának zárvizsgálatát. Auspitz Adolf 21 év óta főnálló tanintézetéről van szó, melyben június hó végén tartattak meg az évváró vizsgálatok oly meglepő eredménnyel, mely az előző évek sikerét is felülmulta.

A hittani vizsgálatok a Congr. izr. hitk. iskolaszékeknek kiküldött tagjai jelenlétében folytak le és Dr. Döry iskolaszéki alelnök elismerését fejezte ki az elért eredmény felett. Nem csoda, egy—egy osztályban (III. és IV. elemi) 30—35 teljes fejezetet vettek át Mózes könyveiből, a bibliai történeten és ima fordításon kívül. A rendes tárgyakból való vizsgálat is oly eredményt tüntetett fel, melyet az iskolaszéki kiküldöttek minden vizsga után érdemszerint méltányoltak, dicsérve az iskola hazafias és vallásos nevelését, a helyes didactikai rendszert, melyet ez intézetben követnek, a tanítói kart, mely — élén az igazgatóva — ily szép eredményt produkál. Négy nap alatt folytak le a 4 osztályú fiu és 6 osztályú lányiskola vizsgái s a tapasztaltak után őszintén óhajtjuk, hogy e tanintézet a hazai tanügy javára még soká virágozzék! B.

G. Singer in Triest.

Einzig reelle, seit 17 Jahren bestehende

Bezugsquelle

von

אתרוגים, לולבים, הדסים

empfiehlt:

אתרוגים כשרים אלערפיינסטע נר. I. פער שטיק 60 קרייצער
 II. פיינע 40
 III. „ גוטע 30
 גרינע „לולבים“ כשרים מגנות גענויא פיינסטע 50
 הדסים משולשים פיינסטע פער 100 שטיק 1 פל. 80
 רעפערענץ: עהרווירדען הערר אבערראכבינער רעפ. ס. מעללי-
 טריעסס אונד יעדע רעספעקטאבלע פירמא אין טריעסט.

Telegr.-Adresse: **G. SINGER**, Hoflieferant, **Triest**.

Vallásoktatás!

SINGER és WOLFNER könyvkereskedése

Budapest, VI., Andrássy-ut 10. sz.

kiadásában megjelent:

A zsidó hitoktatás vezérfonala kiadja a pesti izr. hitközség.
 I. füzet a közös népiskolák I. és II. osztálya számára, 7. kiadás, bekötve 30 kr
 II. füzet a közös népiskolák III. oszt. szá. ára 5 javított kiadás bek. ára 25
 III. füzet a közös népiskolák IV. oszt. számára 5. javított kiadás bek. ára 30
Bibliai történet felső nép- és polgári iskolák alsóbb osztályai számára; az eredeti szöveg nyomán írta Radó Vilmos ára bekötve 50
Szemelvények a zsoltárokból, iskolai használatra fordították Schön D. és Stern A., hittanárok, ára 25 kr.
Olvasmányok a bibliából, iskolai használatára fordították és jegyzetekkel ellátták Schön D. és Stern A. hittanárok. II. rész: Próféták ára 60
Imakönyv az izraelita ifjuság számára (héber szöveg) erősen kötve 4
Mózes öt könyve (a héber szöveggel) izraelita iskolák használatára. Kitiűnő szakférfiak közreműködésével magyarra fordították Friedl Ignác és Stern Mór. 5 rész, mindegyik külön bekötve. Egy-egy rész ára 40
Héber A. B. C, és olvasókönyv, írta Müller Adolf, 3. javított kiadás ára bekötve 20 „

KOHN ÁRNOLD
SIRKŐ RAKTÁRA

V., váczi körút 14. sz. (az Andrássy-uttal szemben)

ajánlkozik mindennemű **siremlékek** elkészítésére. — A cégnek 16 évi fennállása alatt szerzett jó hírneve kezeskedik arról, hogy a t. cz. megrendelő közönségnek úgy kivitelre, valamint jutányos árra nézve meg bir felelni.

Az üzlet szombaton és ünnepnapokon zárva van.

ÚJ KÖNYVEK !

Bibliai kivonatok Mózes öt könyvéből.

Héber-magyar tankönyv a zsidó népiskolák két nembeli növe .dékel számára.

Összeállították:

Bürger Fülöp és **Gömöri Ármín** zsidó tanítók.

Szerzők minden eladott példány után 2 krt az alapítandó zsidó tanítók árvaháza javára fordítanak.

Kapható: **Szerzőknél Kaposvárott.**

Most jelent meg

ifj. Nagel Ottó könyvkereskedésében,
Budapestén:

תורת האמונה והמוסר

Zsidó hit- és erkölestan

középiskolai növendékek és a **család** használatára.

I. rész 70 kr. — II. rész 40 kr.

Irta:

Halász N.,

iskola-igazgató

E művet a legilletékesebb szakférfiak véleménye alapján mint minden tekintetben sikerültet és a zsidó hitoktatás terén hézagot pótlót az érdekelt körök figyelmébe a legmelegebben ajánlhatjuk.

A Franklin-Társulat kiadásában

Budapesten megjelent:

Magyar olvasó- és nyelvképző könyv népiskolák számára. Szerkesztették Szirmai J., Vörös S., Szilágyi J.

Az Iskolaév. „ABC-és könyv (II. kiadás) kötve 20 kr

A II. iskolaév (II. kiadás) kötve 30 „

A III. iskolaév „ 30 „

A IV. iskolaév „ 50 „

Az V. és VI. iskolaév 60 „

Deutsches Lesebuch für die Volks- und Wiederholungsschulen Ungarns. Von Jos. Szirmai, Leop. Klein, Ad. Mayer.

Das I. Schuljahr. „Fibel“, III. Auflage gebunden 25 kr.

Das II. Schuljahr II. Auflage geb. 30 „

Das III. Schuljahr II. Auflage geb. 40 „

Das IV. Schuljahr II. Auflage geb. 50

Das V. Schuljahr 60 „

Das VI. Schuljahr 70

A zsidó népiskolák számára szerkesztett kiadásból megjelentek:

A második iskolaév kötve 30 kr.

A harmadik iskolaév „ 30 „

Das zweite Schuljahr geb. 30 „

Das dritte Schuljahr 40 „

Das vierte Schuljahr 50 „

Szirmai József. Német nyelvképzőiskola gyakorlati példákban. Olvasás. nyelvtan és fogalmazás egyközpontú körökben

I. rész kötve 20 kr.

II. rész kötve 20 „

III. rész kötve 30 „

— **A túlterhelés és a Herbart-Zilleristák.** Füzve 20 kr.

Ballagi Károly és Nagy László. Magyarország története. Kapcsolatban az általános történelem legfőbb vonásaival. Népiskolák számára. Huszonnegyedik kiadás. Kötve 30 kr.

— **Földrajz** népiskolák számára.

I. évf. vagy a népiskola 4. oszt. tananyaga. 5. kiadás. Kötve 20 kr

II. évf. vagy a népiskola 5. oszt. tananyaga. Negyedik kiadás Kötve 30 kr.

III. évf. vagy a népiskola 6. oszt. tananyaga. 3. kiadás. kötve 25 kr.

Bánhegyi és Emericzy Népiskolai tankönyv olvasmányokkal a magyarhoni népiskolák mindennapi és ismétlő iskolai számára. IX. kiadás kötve 60 kr. Tartalom: I. Embertan, II Földleírás. III. Történelem (alkotmánytannal), IV. Természettudomány, ásvány-, növény- és állattan, V. Természetrajz.

Bonyhai B. Irányadó az iskolában és az életben. Erkölcsi tanulságos könyvecske. A négy kiadást ért Népiskolai jutalomkönyv című munkája nyomán, a kor igényéhez alkalmazva. Füzve 30 kr

Csukási Füöp és Schön József Zsidó hittan a szentírás elbeszélései kapcsán az őshéber eredeti szöveg alapján a legjelesebb értelmezők és fordítások egybevetésével. Első könyv: A népiskola felső osztályai, illetve a polgári és középiskolák alsó osztály számára, II-ik bővített és javított kiadás. Füzve 80 kr. Második könyv: a polg. és középiskolák III. és IV. osztályai számára. Füzve 50 kr. Harmadik könyv: A polg. és középisk. IV. oszt. számára Füzve 20 kr.

— **Kis biblia** a zsidó ifjúság számára. Az őshéber eredeti szöveg nyomán. Két részben. I. rész kötve 40 kr, II. rész kötve 60 kr., egy vászonkötetbe kötve 1 frt 20 kr.

— **A zsidók története,** különös tekintettel a magyar zsidók történetére. Füzve 1 frt 20 kr.

Erdődi János. Földrajzi vezérfonal iskolai és magánhasználatra. 5. átdolgozott kiadás, tizenöt térképpel. Füzve 50 kr.

Erdődi János. Földrajz a népiskolák felsőbb osztályi számára. Függelékül: Történelmi képek. 5. átdolgozott kiadás. Füzve 25 kr.

Führer Ignác és Schön József. Módszeres nyelvtani példatár. Számos feladvánnyal. A népiskolák 1. osztálya számára mondattani alapon. Kötve 20 kr., III. osztály számára kötve 25 kr., IV. osztály számára kötve 25 kr.

A Franklin-Társulat kiadásában

Budapesten megjelent:

Hochmuth Abrahám. Gotteserkenntnis und Gottesverehrung als Lehr- und Handbuch zum Religionsunterricht 1 fl. 20kr.

— **Isten-ismeret és Isten-tisztelet.** A biblia és későbbi iratokon alapuló tan- és kézikönyv a vallás oktatására II-dik olcsó kiadás..... 60 kr.

— **Mózes hit- és erkölcstan** az elemi és felső népiskolák számára. Kivonat az „Istenismeret és istentisztelet“ című vallástani könyvéből, utmutatása és felügyelete mellett készítette Szép Lipót. Kötve 30 kr.

Kapi Gyula. Dalkönyvecske a népiskola alsó osztályai számára. Második kiadás Füzve 20 kr.

Kapi Gyula. Összhangzattani gyakorlókönyv. Zeneiskolák és tanítóképző intézetek számára.
I. Füzet. Füzve 30 kr.
II. Füzet. Füzve 40 kr.

Klingenberg Jakab. Magyar nyelv- és irálytan. Helyesírási és irodalmi függelékkel. A népiskola V. és VI., valamint a polgári iskola I. és II. osztálya számára. Harmadik kiadás. Kötve 50 kr.

— **Gyakorlati német nyelvtan** kezdők számára.
I. rész: 2 kiad. Kemény kötésben 25 kr.
II. „ Kemény kötésben 50 kr.

Löw Lipót Bibliai történet. Zsidó tanulók számára. Magyarra áttette Löw Tóbiás. Hatodik kiadás. Kötve 50 kr.

Lutter Nándor. Számtani példatár a népisk. szám. 5. átdolgozott kiadás
Az I. osztály számára 20 kr.
A II. „ „ 20 kr.
A III. „ „ 15 kr.
A IV. „ „ 15 kr.
Az V. „ „ 10 kr.
A VI. „ „ 25 kr.

Szente József. Számtani szemelvények. — Ismétlő iskolások számára. Kötve 50 kr.

Valló Vilmos. Népiskolai olvasmányok a gazdasági chemia köréből. Füzve 60 kr.

Madzsar János. Magyar nyelvkönyv a német tannyelvű népiskolák számára.
I. köt.: A II. oszt. számára. 2. kiadás. Kötve 30 kr.
II. kötet: A III-dik osztály számára. Kötve 40 kr.
III. kötet: A IV-dik osztály számára. Kötve 30 kr.
IV. kötet: Az V és VI. osztály számára. Kötve 35 kr.

Magyar olvasókönyv német tannyelvű népiskolák számára. Szerzők Bakó S. Frühwirth K., Gruber J. és Posch L. Első rész: Az írva-olvasztató tanmód elvei szerint dolgozva. I. és II. tanfolyam Negyedik kiadás. Kötve 30 kr.
Második rész. III. évfolyam. Harmadik kiadás. Kötve 30 kr.
Harmadik rész. IV évfolyam. Második kiadás. Kötve 40 kr.
Negyedik rész. V. és VI. évf. 50 kr.

Ziltz Mór. Hittan az izraelita népiskolák alsóbb osztályai számára. Nyolczadik javított kiadás. Kemény köt. 30 kr.

— **Hittan.** Az izraelita népiskolák felső osztályai számára. — Negyedik kiadás. Kötve 40 kr.

Bánhegyi Stefan. Ungarischer Kinderfreund. Ein Lern- und Lesebuch für die mittleren und höheren Klassen deutscher Volksschulen in Ungarn. — Vierte Aufl. Cart. 60 kr.

Fibel für den Schreib-Leseunterricht von Ludwig Posch, Karl Frühwirth und Wilhelm Kund. Cart 25 kr.

Deutsches Lesebuch für Volksschulen von Johann Polster, Karl Frühwirth, Ludwig Posch. I Theil. Zweites Schuljahr. Cart. 35 kr.

Klingenberg J. Deutsches Sprachbuch. Ein Leitfadens zur Behandlung des einfachen Satzes, mit einer Beigabe von Orthographie und Stilübungen. I. Theil. Für die dritte Volksschulklasse. Dritte verbesserte Auflage 30 kr.
Für die oberen Volksschulklassen (4. 5.) Zweite verbesserte Auflage 40 kr.

Lutter Ferdinand Dr. Sbierka pochtovednych prikladov pre národné skoly, Tretie, dla sustavy metrickej prepracované vydanie. Preložil Frantisek Lacko.
Svázok I. 20 kr.
„ II. 10 kr.
„ III. 10 kr.
„ IV. 15 kr.
„ V. 25 kr.

Ziltz Moritz. Glaubenslehre für die unteren Klassen der isr. Volksschulen. Vierte verbesserte Auflage. Geh. 25 kr.

— **Glaubenslehre** für die höheren Klassen der isr. Volksschulen. Dritte vermehrte und verbesserte Aufl. Geh. 35 kr.

— **Hebräische Sprachlehre** für isr. Volksschulen in zwei Cursen. — Zweite Auflage. Geh. 40 kr.

Lampel

(Wodianer

Róbert,

F. és Fiai)

cs. és kir. udvari könykereskedés kiadásában Budapest, VI. kerület,
Andrássy-ut 21. szám alatt
megjelent

és a nmélt. m. k. vallás- és közoktatásügyi ministerium által
az elemi és népiskolák számára

általánosan engedélyezett tankönyvek.

17.358/1888. számú m. rendelettel a
következők engedélyeztettek:

1. **Faludi J. — Szép J.**, Magyar ABC és olvasókönyv, ára kötve 20 kr.
2. **Magyar nemzeti olvasókönyv** a II. osztály számára, ára kötve 34 kr.
3. **Magyar nemzeti olvasókönyv** a III. osztály számára, ára kötve 40 kr.
4. **Magyar nemzeti olvasókönyv** a IV. osztály számára, ára kötve 46 kr.
5. **Magyar nemzeti olvasókönyv** az V. oszt. számára, ára kötve 62 kr.
6. **Magyar nemzeti olvasókönyv** a VI. oszt. számára, ára kötve 62 kr.
7. **Belicza J.**, Magyar nyelvtani kézikönyv I. füzet a II. osztály számára, ára 15 kr.
8. — Magyar nyelvtani kézikönyv, II. füzet a III. oszt. számára, ára 20 kr.
9. — Magyar nyelvtani kézikönyv, III. füzet a IV. oszt. számára, ára 20 kr.
10. — Magyar nyelvtani kézikönyv, IV. füzet az V—VI. oszt. számára, ára 40 kr.
11. **Faludi J. — Szép J.**, Német ABC és olvasókönyv, ára kötve 32 kr.
12. — Német olvasókönyv, II. rész ára kötve 40 kr.
13. — Német olvasókönyv, III. rész ára kötve 48 kr.
14. **Spitzer J.**, Német nyelvgyakorló, ára 20 kr.
15. **Langraf M.**, Deutsche Sprachlehre I., ára kötve 36 kr.
16. **Faludi J.**, Számvetési gyakorlókönyv, III. füzet a IV. osztály számára ára kötve 20 kr.
17. **Hatsek Ignác**, Magyarország térképe a legujabb megyei beosztás szerint, ára 20 kr.
18. **Schwicker J. H.**, Általános földírat a felső népiskolák számára, ára 1 fnt 20 kr.
19. — Geographie von Ungarn (német tannyelvű iskolák számára), ára kötve 40 kr.
20. **Mayer M.**, Rövid alkotmánytan, ára 16 kr.
21. **Vargyas E.**, Természetráajz, módszeres előadásban, ára kötve 20 kr.

22. **Kakujay K.**, Természetráajz, ára 60 kr.
23. — Naturgeschichte, ára 60 kr.

14.539/1889. sz. alatti m. rendelettel:

24. **Faludi J.**, Számvetési gyakorlókönyv, I. füzet a II. osztály számára ára kötve 15 kr.
25. — Számvetési gyakorlókönyv, II. füzet a III. oszt. számára, ára kötve 18 kr.
26. **Kuttner S.**, Első oktatás a földrajzban a népiskolák IV., V. és VI. osztályai számára. Teljesen átdolgozták *Suppan Vilmos* és *Laukó Gusztáv*, ára kötve 30 kr.
27. — Első oktatás a magyarok történetében. Teljesen átdolgozták *Suppan Vilmos* és *Laukó Gusztáv*, ára kötve 30 kr.
28. — Természettan a vegytan elemeivel. Teljesen átdolgozta *Suppan Vilmos*, ára kötve 36 kr.
29. Első oktatás a természetrajzban. Teljesen átdolgozták *Suppan V.* és *Kozocsa Tivadar*, ára kötve 40 kr.
30. **Lange H. — Dr. Cherven Fl.**, Elemi iskolai atlasz, ára 40 kr.

4068/1885. sz. a. m. rendelettel:

31. **Dobóczy L.**, Gazdasági és kertészeti füzetek, I. füzet az elemi fiúiskolák 3—4. osztálya számára, ára 18 kr.
32. — Gazdasági és kertészeti füzetek, II. füzet a leányiskolák 3.—4. oszt. számára, ára 18 kr.
33. — Gazdasági és kertészeti füzetek, III. füzet az elemi fiúiskolák 5—6. osztálya számára, ára 18 kr.
34. — Gazdasági és kertészeti füzetek, IV. füzet a leányiskolák 5—6. osztálya számára, ára 18 kr.

14.596/1879. sz. a. m. rendelettel:

35. **Hatsek Ignác** megyei térképei, ára egyenként 20 vagy 30 kr.

25.924/1889. sz. a. m. rendelettel

36. **Vajda Pál**, Szépirási minták népiskolák számára, ára 15 kr.
Szépirási minták népisk. számára, magyar-német, ára 20 kr.

Mutatvány-példánnyal ezen egytől egyig általánosan engedélyezett művek-ből jövő tanévre rendes tankönyvül való alkalmazás céljából szívesen szolgál a kiadóhivatal.

Ifj. Nagel Otto

könyvkereskedése

Budapesten, Muzeum-körút, a nemzeti színház bérházában.

Bevezetésre ajánlatos népiskolai tankönyvek:

- Módszeres tornatanítás.** I. Népiskolai tornagyakorlatok, írták Horváth F. és Juhász Gy. Ára.... —.40
- Népiskolai földrajz.** Irta: Barna J. fővárosi tanító, I. rész a népiskolák IV. osztálya számára. Kemény kötésben ára —.20
- Népiskolai földrajz.** Irta: Barna J. fővárosi tanító, II. rész a népiskolák V. osztálya számára. Kemény kötésben ára —.20
- Népiskolai földrajz.** Irta: Barna J. fővárosi tanító, III. rész a népiskolák VI. osztálya számára. Kemény kötésben ára —.20

A földrajz tanulását e könyvecske a gyermeknek nagyon megkönnyíti, mivel minden fölöslegest mellőzve, rövid velős szavakkal és hiánytalanul a szükséges ismereteket nyújtja.

Magyarország története párhuzamosan **alkotmányunk vázlatával** és a főbb világesemények függelékével az újabb miniszteri tanterv alapján, írta Barna J. főv. tanító. Negyedik kiadás. Kemény kötésben ára.... —.30

Népiskolai számtan I. rész, a népiskolák II. osztálya számára, írták Virág (Schön) József és Walter K., kemény kötésben ára —.15

Népiskolai számtan II. rész, a népiskolák III. osztálya számára, írták Virág (Schön) József és Walter K. fővárosi tanítók, kemény kötésben ára —.20

Népiskolai számtan III. rész, a népiskolák IV. osztálya számára, írták Virág (Schön) József és Walter K. fővárosi tanítók, kemény kötésben ára —.20

Népiskolai számtan IV. rész, a népiskolák V és VI. osztálya számára, írták Virág (Schön) József és Walter K. fővárosi tanítók, kemény kötésben ára —.40

E könyvecske osztályról osztályra vezeti a gyermeket az elemi számtan ismertetésébe a vidéki gyermek látköréből vett gyakorlati példákat alkalmazva, miért is e könyv vidéki iskolában különös helyén van.

Az egyenletek megfejtése népszerű modorban írta Schwarz M. állami tanító, a népiskolák V., VI. osztályai és polgári iskolák számára ára —.40

E könyv jövedelméből az országos tanítók árvaháza javára minden elkelt példány után tíz-tíz krajczár szerző részéről fordíttatni fog.

Zsidó hittani katekizmus leányiskolák részére, írta Halász N., I. rész. Kemény kötésben ára —.30

Zsidó hittani katekizmus leányiskolák részére, írta Halász N., II. rész. Kemény kötésben ára —.25

Zsidó hittani katekizmus leányiskolák részére, írta Halász N., III. rész. Kemény kötésben ára —.35

Zsidó hittani katekizmus leányiskolák részére, írta Halász N., IV. rész. Kemény kötésben ára —.35

Zsidó hittani katekizmus fiúiskolák részére, írta Halász N., I. rész —.36

Zsidó hittani katekizmus fiúiskolák részére, írta Halász N., II. rész —.30

Zsidó hittani katekizmus fiúiskolák részére, írta Halász N., III. rész —.42

Zsidó hittani katekizmus fiúiskolák részére, írta Halász N., IV. rész —.45

Zsidó hit- és erkölcstan I. rész középiskolák számára írta Halász N. —.70

Zsidó hit- és erkölcstan II. rész középiskolák számára, írta Halász N. —.40

Mutatványpéldányok ezen tankönyveknek, bevezetés céljául kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

Minden bárhol kiadott vagy hirdetett könyv nálam és a legelőnyösebb árszámitás mellett kapható. Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan teljesíttetnek.

👉 Kimerítő könyvárjegyzékek kívánatra ingyen bérmentve küldetnek. 👉

Német nyelven:

Leitfaden zum richtigen Denken, Sprechen und Schreiben, írta Flesch M. fővárosi tanító, I. Theil für die unteren Jahrgänge der Volksschule. Második kiadás. Kemény kötésben ára —.30

Leitfaden zum richtigen Denken, Sprechen und Schreiben, írta Flesch M. fővárosi tanító, II. Theil für die oberen Jahrgänge der Volksschule. Kemény kötésben ára —.30

SINGER és WOLFNER könyvkereskedése

Az orsz. izr. tanítóegyesület kiadója

BUDAPEST, Andrásy-ut 10. szám.

Elemi iskolai könyvek jegyzéke osztályok szerint csoportosítva

I. osztály.

Müller Adolf, Magyar ABC és olvasókönyv bekötve (az izr. tanító-egyesület kiadványa)	20 kr.
Müller Adolf, Héber ABC és olvasókönyv bekötve	20 „
Herzog Emil, Német ABC és olvasókönyv bekötve (az izr. tanító-egyesület kiadványa)	20

II. osztály.

Radó, Magyar olvasókönyv bekötve (az izr. tanító-egyesület kiadványa)	32 kr.
Komáromy, magyar nyelvtan bekötve	15 „
Mendl, Német olvasókönyv bekötve (az izr. tanító-egyesület kiadványa)	32
Hoffmann, német nyelvt. gyakorlókönyv bekötve	50 „
Mózes I. könyve, magyar fordítással bekötve (az izr. tan.-egy. kiadványa)	40 „
Imakönyv, (az izr. tanító-egyesület kiadványa) bekötve	40
Schwarz Mór, számtani gyakorlókönyv II. oszt. számára bekötve	20 „

III. osztály.

Radó, Magyar olvasókönyv bekötve (az izr. tanító-egyesület kiadványa)	36 kr.
Komáromy Lajos, Magyar nyelvtan bekötve	15 „
Hoffmann, német nyelvt. gyakorlókönyv bekötve	50
Mendl, Német olvasókönyv bekötve (az izr. tanító-egyesület kiadványa)	36 „
Mózes II. könyve, magyar fordítással bekötve	40 „
Imakönyv, (az izr. tanító egyesület kiadványa)	40 „
Lakits—Neiger—Kiss Áron, földrajz bekötve	30 „
Mayer—Marki, Történelem bekötve	30 „
Schwarz, számtani gyakorlókönyv bekötve	24 „
Gönczy—Kugotovicz, (az illető) megye térképe	30 „
Hátsek, Magyarország kéztérképe (Singer és Wolfner kiadása)	20 „
Hátsek, Pestmegye és Budapest és környékének térképe	30 „

IV. osztály.

Radó, Magyar olvasókönyv bekötve (az izr. tanító-egyesület kiadványa)	65 kr
Komáromy, magyar nyelvtan bekötve	20
Mendl, Német olvasókönyv bekötve (az izr. tanító-egyesület kiadványa)	65
Hoffmann, német nyelvt. gyakorlókönyv bekötve	50 „
Mózes III. és IV. könyve, magyar fordítás bekötve (az izr. tanító-egyesület kiadványa)	80 „
Imakönyv, (az izr. tanító- egyesület kiadványa) bekötve	40 „
Lakits—Neiger—Kiss Áron, földrajz bekötve	30 „
Mayer—Márki, Történelem bekötve	30 „
Schwarz, számtani gyakorlatkönyv bekötve	24 „
Orbók, Egészségtan bekötve	20 „
Hátsek, Magyarország isk. kéztérképe (Singer és Wolfner kiadása)	20 „
Hátsek, az osztr.-magy. mon. isk. kéztérképe (Singer és Wolfner kiadása)	20 „

V. és VI. osztály.

Radó, Magyar olvasókönyv bekötve (az izr. tanító-egyesület kiadványa)	65 kr.
Mendl, deutsches Lesebuch bekötve (az izr. tanító-egyesület kiadványa)	65 „
Hoffmann, német nyelvt. gyakorlókönyv bekötve	50 „
Mózes öt könyve, bekötve (az izr. tanító-egyesület kiadványa)	2 „
Imakönyv, (az izr. tanító-egyesület kiadványa) bekötve	40 „
Lakits—Neiger—Kiss Áron, Földrajz bekötve	40 „
Mayer—Márki, Történelem bekötve	30 „
Füredi, Világtörténet	40 „
Schwarz, számtani gyakorlókönyv bekötve	36 „
Orbók, Egészségtan bekötve	20 „
Hátsek, Magyarország térképe	20 „
Hátsek, az osztr.-magy. mon. isk. kéztérképe (Singer és Wolfner kiadása)	20

☞ Ajánljuk mint ujdonságot különös figyelmébe ☛

Mendl, deutsches Lesebuch für die V. und VI. Klasse

Hoffmann, Német nyelvtani gyakorlókönyv.

Komáromy, Magyar nyelvtan a II. III. és IV. oszt.

Füredi, Világtörténet, második kiadás.

Bevezetés céljából mutatványpéldányt megkeresésre szívesen küldünk.

☛ Könyvkereskedésünkben kapható minden — ha itt nem is hirdetett — iskolai és tankönyv.

Schlesinger Ignác nyomdája. Budapest, rostély-utca (Károlykaszárnya).